

„Tényleg ellenforradalom volt 1956 októberében”¹⁾

„Megelégedést váltott ki, hogy amint azt a párt megígérte, az árulókat felelősségre vonják, és ez most meg is történt, anélkül, hogy engedtek volna a belső és külső nyomásnak.” Az MSZMP KB Agitációs és propaganda, Adminisztratív, valamint Párt- és tömegszervezetek osztálya által kiadott feljegyzések Nagy Imre és társai perében hozott ítélet társadalmi visszhangjáról, fogadtatásáról tájékoztatnak, elfogultan, a pártállami propaganda torzításával.

Bevezetés

Bár a szabad véleménynyilvánítás lehetőségei erősen korlátozottak voltak a Kádár-korban, a pártállami vezetés számára fontos volt a társadalom hangulatának a megismerése. Ezért a Magyar Szocialista Munkáspárt folyamatosan gyűjtötte az emberek véleményéről, a közhangulatról szóló jelentéseket. A feladatot mindig az alsóbb pártszervek hajtották végre az üzemekben, intézményekben, lakóhelyeken, majd ezeket magasabb, városi, illetve megyei szinten összesítették. Ezek a jelentések jutottak el végül az MSZMP KB Agitációs és propaganda, Adminisztratív, valamint a Párt- és tömegszervezetek osztályához, és rajtuk keresztül a párt legfőbb vezetőihez, akik ezek alapján próbálták valamilyen képet kialakítani maguknak a lakosság hangulatáról. Emellett ezek a beszámolók fontos szerepet játszottak a párt felvilágosító és agitációs munkájában is. Az információk tehát többszörös összegzés után, több szűrőn keresztül jutottak el a legfelsőbb szintre, és már csak ezért sem kaphattak belőlük reális képet a párt vezetői. A másik, ami jelentősen torzította a hangulatjelentéseket, ami miatt eltérhettek a valós véleményektől, az az emberekbe oltott félelem, a határozott, a párt véleményével ellenséges nézet hangoztatásának elkerülése volt.

A jelentések egyik csoportja a dolgozók általános hangulatáról tájékoztatott, de elsősorban a gyűléseken felmerült (felülről erősen tematizált) bel- és külpolitikai kérdésekkel összefüggő véleményeket továbbították. A belpolitikai kérdések a mindennapi élet problémáitól kezdve (áremelések, hiánycikkek, szolgáltatások) a párt működésén keresztül egészen az állami vezetők működéséig terjedtek. A külpolitikai kérdésekről kialakított vélemények csak a hírekben elhangzottakra hagyatkoztak, általában csak az ellen-, illetve rokonszenv kifejezésére szolgáltak.

A hangulatjelentések másik csoportja egy meghatározott témát dolgozott fel. Erre nyújtanak példát az itt közölt dokumentumok, amelyeket 1958 nyarán gyűjtöttek össze. 1958. június 17-én jelent meg az igazságügy-miniszter közleménye a Nagy Imre és társai perében hozott ítéletről és annak végrehajtásáról. A közlemény visszhangjáról („vázhangjáról”, ahogy az egyik jelentés írja) és fogadtatásáról szóló jelentések - amelyek ugyancsak válogatások - valószínűleg lefedik azokat a véleményeket, amelyek az országban felmerültek, és természetesen, amit el is vártak a párt vezetői.

Nagy Imrét és társait 1957. április 14-én hozták Romániából Magyarországra teljes titoktartás mellett, és a Gyorskocsi utcai börtönben helyezték el őket külön részlegben, magánzárkákban. Még a Gyorskocsi utcai börtön lakói sem tudták, hogy kikkel vannak összezárván, annyira vigyáztak arra, hogy ne derüljön ki a hollétük. 1958. február 9-én kezdődött a Nagy Imre-per, amelynek során végig zárt tárgyalást tartottak. Ítéletet csak június 15-én hirdettek: a Legfelsőbb Bíróság Népbírói Tanácsa Nagy Imrét, Gimes Miklóst, Maléter Pált és Szilágyi Józsefet halálra, Donáth Ferencet tízenkét évi, Tildy Zoltánt hatévi, Kopácsi Sándort életfogytiglani, Jánosi Ferencet nyolcévi, Vásárhelyi Miklóst öt évi börtönre ítélte. Nagy, Gimes és Maléter halálát másnap reggel, június 16-án végrehajtották. Szilágyit már korábban, áprilisban kivégezték. Donáth, Tildy, Jánosi és Vásárhelyi két év múlva szabadult, Kopácsi pedig 1963-ban, amnesztiával.

A perrel és az ítéletről szóló közlemény már csak a kivégzés végrehajtása után jelent meg. Ezek után igyekeztek begyűjteni a lakosság véleményét. A jelentések az MSZMP Központi Bizottsága Párt- és tömegszervezeti, valamint az Adminisztratív osztályának iratai között található, ami jelzi, hogy ezek már (sajnos) nem az alapszervezeti jelentések, hanem több kisebb egység hangulatjelentésének összefoglalója. A feljegyzéseket általában valamilyen magas rangú személy szignálta. Az első két jelentés a fegyveres testületek véleményét tükrözi, amelyek Rózsa Andor rendőr alezredes, az ORFK osztályvezetője, valamint Dapsi Károly vezérőrnagy, a Néphadsereg politikai csoportfőnöke beszámolója. A következő - amelyet nem láttak el aláírással - a pécsi, valamint a Pécs környéki hangulatról jelent, és a helyi PTO összefoglalója. Az utolsó már a párt KB PTO osztályvezetője írta, a hozzá beérkezett jelentések alapján. Valószínűleg ezt küldték ki a KB ülés előtt a pártvezetőknek. Ebből idézett Kádár János is a közlemény megjelentését követő, 1958. július 25-én megtartott Központi Bizottsági ülésen.

A négy feljegyzés szerint, az emberek fokozott érdeklődést tanúsítottak az ítélet iránt, meglepte ugyan őket a tárgyalás ténye, de mindenki igazságosnak és jogosnak tartotta azt. Igaz, voltak ellenvélemények is, amiket rögzítettek, de azt nem tartották számottevőnek a jelentések írói. Emellett helyes eljárásnak tekintették, hogy zárt tárgyalás mellett zajlott a per, bár többen hiányolták a nyílt tárgyalást. A titkosságot egyesek a pártdemokráciára hivatkozva is nehezményezték. Egyetértettek az ítélettel, de előfordult olyan - Kopácsi és Tildy esetében -, hogy enyhének tartották. Kopácsi Sándor „enyhe”, életfogytiglani ítéletéről az említett július 25-i ülésen Kádár a következőket mondja: „Habár nagyon súlyos dolgokat csinált már 23-a előtt, de mégis tény, hogy [...] egy primitív és fiatal ember volt. Ezek tényleg az ujjuk köré csavarták, és az orránál fogva is vezethették [...], amikor az események menete megfordult [...], akkor látszott rajta a megbánás is, a félelem is, és a segítő szándék is”. Tildyről is úgy vélekedik, hogy segítette az igazságot felderíteni, valamint megbánta, amit tett. Érdekes még megemlíteni azt, a Tildy által írt levelet, amiből Kádár is idézett: „az ítélet igazságos, az eljárás törvényes volt és nagyon jól rászolgált a férjére”.

Az ítéleteket az emberek egy része kiterjesztette volna még a disszidált „ellenforradalmi” vezetőkre is. Több helyen felvetették, hogy Mindszenty bíboros (akinek a nevét egyetlen helyen sem írták le helyesen, azokat meghagytam úgy a szövegben) halálra ítéletét is helyesnek tartanák, és egyúttal Rákosit és Gerőt is fel kellett volna akasztani, mivel „az ő helytelen politikájuk segítette az ellenforradalom előkészítését”. Érdekes módon Kádár ezt nem kommentálta a KB-ülésen.

Felvetődött Rajk László feleségének, Földi Juliánának személye is az ítélettel kapcsolatban. Tudni akarták, hogy hol van, mit tesz, és miért nem ítélték el. Vele kapcsolatban azt is megjegyezték, hogy nehegy ebből egy újabb Rajk-ügy legyen, és pár év múlva rehabilitálják Nagy Imrét.

Sokan szóvá tették Szilágyi József ítéletét. Szinte mindegyik jelentésben megjegyezték, hogy a dolgozók nem ismerik őt, ezért az ítéletet is súlyosnak tartják, és tájékoztatást kérnek a személyéről. Róla így beszélt Kádár: „ez az ember fontos szerepet játszott ebben az ellenforradalmi felkelésben, mert ő foglalkozott rendőri, katonai ügyekkel, mégpedig nem október 23-án, hanem már jóval korábban. Annak idején, valamikor október 24-én, vagy mikor Nagy Imre ki akarta erőszakolni nálunk a pártvezetőségét, hogy ez legyen a belügyminiszter. [...] Ezt csak azért mondom, hogy lássák, ez egy nagyon fontos szerepet betöltött ember volt. Ez a Szilágyi tehát azt mondta, hogyha még egyszer ilyen helyzet lenne, még egyszer ugyanezt csinálná.”

Szilágyi a forradalom alatt Nagy Imre miniszterelnökségi titkárságát vezette. Nagy Imrével együtt deportálták Romániába, majd hozták vissza Magyarországra. Koholt vádak alapján már 1958. április 24-én kivégezték. Ez a tény nem jelent meg az igazságügy-miniszter közleményében, és erről hallgatott Kádár is.

Több helyen felmerült Jugoszlávia felelőssége is. Elítélően nyilatkoztak a délszláv államról: „leleplezi a Ju. K. Sz. [Jugoszláv Kommunista Szövetség] revizionizmusát”, még „Jugoszlávia-ellenesség is tapasztalható”, és tartottak attól, hogy ezek után a két ország viszonya megromlik. Kádár tolmácsolásában: Az igazságügyi közlemény szövegezésekor a törekvés az volt, hogy „a Jugoszláv Kommunista Szövetséget, meg a kormányt minimálisan mártásuk csak be, csak annyira, amennyire nem lehet elkerülni. De hát nem írhatjuk, hogy a török követségre szaladtak (mármint Nagy Imréék 1956. november 4-én), ha egyszer a jugoszláv követségre szaladtak. És nem a követségről, se a Soldatichról [Jugoszlávia magyarországi nagykövete 1953-1956] vagy a jugoszlávokról beszéltünk, hanem arról, hogy ott mit csinált Nagy Imre, meg a többiek. Na és ők erre hogy válaszoltak? Szószegéssel vádolták a mi kormányunkat, a bíróságainkat megrágalmazták, hogy kitalált dolgokról beszél az ítélet, aztán azt mondták, hogy ez része a jugoszlávok ellen folyó nem tudom én miféle kampánynak, és végül nagyon aljas összevetést csináltak a Rajk-üggyel.”

Azok a jelentések, amelyek nem a fegyveres testületek hangulatát jelzik, társadalmi kategóriákra bontva elemzik a véleményeket. Így külön tárgyalják a munkások, értelmiségiek, parasztok nézeteit. A munkásság helyeselte a Legfelsőbb Bíróság döntését, ők azok, akik esetleg súlyosabbakat követeltek volna. Az ítélet szerintük segítette az ellenséges erőkkel szembeni harcot, valamint megerősítette a párt és a kormány iránti bizalmat. Természetesen a kisparasztok hasonló álláspontot képviseltek, míg a középparasztok elhamarkodottnak vélték azt, és sajnálkoztak a kivégzettek felett. A jelentések szerint az értelmiség inkább hallgatott, nem foglalt nyíltan állást (természetesen a kommunistákat kivéve), de később egy-két „ellenséges” megnyilvánulást rögzítenek. Kádár is ekképp fogalmazott a KB-ülésen: „a

magyar közvélemény egy része helyeselte, [...] találkoztunk haladó munkás, meg parasztvéleménnyel, sőt értelmiségivel is, s ez is fontos. [...] Volt egy igen jelentős rétege a magyar társadalomnak, amely tudomásul vette, nem mondhatnám, hogy valami kitörő lelkesedéssel, mintha pünkösdhétfő lett volna, de mint az élet normális eseményét egyszerűen tudomásul vették. [...], mint [...] az ellenforradalommal való leszámolás magától értetődő aktusát, és vannak, akik helytelenítik". Majd azzal zárja a köz véleményét ismertető beszédét, hogy: „a legfontosabb, hogy nyíltan ellenséges véleménnyel senki sem lépett fel, mert „ha vannak is, akik helytelenítik, azok nagyon-nagyon erős kisebbségben vannak, és a közvélemény olyan, hogy nem engedi meg nekik, hogy nyíltan fellépjenek. Nem mi, vagy a sarkai rendőr, hanem a közvélemény”.

Mindezekből annyi látszik, hogy hogyan használták fel a hangulatjelentéseket: a „nép”, a társadalom hangja eljutott a legfelsőbb vezetőkhez, igaz, csak a hatalom által erősen kontrollált csatornákon keresztül. A jelentések egy olyan képet adnak a társadalom hangulatáról, amit a vezetés szeretett volna látni, és ez alapján úgy értelmezték azokat, hogy azok még inkább alátámasztják a pártvezetés beszámolóját, terveit, a kialakítandó stratégiát. Kádár beszámolójában is látszik, hogy a megfélemlített társadalom többségének - különösen az értelmiség - a hallgatását beleegyezésnek vették, és úgy akarták látni és láttatni az ítéleteket, hogy azokat a dolgozók elfogadták, és jogosnak tartották.

Az 1958. július 25-i MSZMP KB ülés teljes anyaga megjelent: *A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1957-1958. évi jegyzőkönyvei*. Szerkesztette és jegyzetekkel ellátta: Némethné Vágyi Karola-Soós László-T. Varga György-Ujváry Gábor. A bevezetőt írta: Némethné Vágyi Karola-T. Varga György. Magyar Országos Levéltár, Bp., 1997.

Források

Az Országos Rendőr-főkapitányság jelentése a Nagy Imre perrel kapcsolatos politikai hangulatról 1958. június 19.

BM ORFK Vezetőjének Politikai Helyettese

Szám: 418-623/58

Jelentés
a politikai hangulatról Nagy Imre és társai ellen
lefolytatott büntetőeljárásal kapcsolatban

A rendelkezésre álló adatok - Budapest és 8 megye tapasztalatai - alapján jelentésünket az alábbiakban tesszük meg:

Egyöntetűen megállapítható, hogy az állomány fokozott érkelődést tanúsított a sajtóban megjelent igazságügy-minisztériumi közlemény iránt. A cikk elolvasása után több helyütt röpgyűlésen (Budapesti Őrségi és Karhatalmi Ezred, illetve Zászlóalj), másutt spontán összegyűlt csoportok vitatták meg a tudósítást.

A röpgyűlések és csoportos megbeszélések élénk, politikáló légkörben zajlottak le. Az elvtársak túlnyomó többsége egyetértett az eljárással és az ítéleteket igazságosnak tartják, kivéve Kopácsi ítéletét, aki szintén kötelel érdemelt volna, ugyanúgy, mint Maléter. Ugyancsak enyhének tartják egyesek Tildy büntetését is.

Általában helyesnek tartották azt, hogy az eljárás előre publikálva nem lett, és abból semmi sem szivárgott ki.

Egyesek viszont kifogásolják, hogy miért nem tartottak nyilvános tárgyalást (Budapest, Fejér, Baranya megye), vagy helyes lett volna a párttagságot az események folyásáról előre tájékoztatni (Budapest, Tolna megye).

Budapesten egyes elvtársak részéről felvetődött, hogy a disszidált ellenforradalmi vezetőket távollétükben miért nem ítélték el. Ugyancsak Budapesten a IV. és a XXI. kerületben vetették fel, hogy Nagy Imre ügyével együtt előkösít és Gerőt is el kellene ítélni, mert az ő helytelen politikájuk segítette az ellenforradalom előkészítését.

Ugyancsak itt vetették fel az elvtársak Jugoszlávia felelősségét, mert menedékjogot adott Nagy Imrének és társainak. Felvetődött még Kiss István, Deszpót László és Vári József ügyének kérdése, abból a szempontból, hogy azok tárgyalása mikor kerül nyilvánosságra.

Az egyik elvtárs Budapesten úgy vetette fel a kérdést, hogy nem lesz-e ebből is Rajk-ügy, azaz egy pár év múlva nem fogják-e rehabilitálni a most elítélteket.

A politikai helyettesek és a pártszervezetek a felvetett problémákkal mindenütt foglalkoznak és megmagyarázzák azokat.

Polgári személyek részéről történő megnyilvánulásokról még nem szereztünk tapasztalatokat.

Budapest, 1958. június hó 19.

Rózsa Andor
r. alezredes

Magyar Országos Levéltár, M-KS 288. f. 30/1958/4. 59-61.

Az Országos Rendőr-főkapitányság feljegyzése a Nagy Imre perrel kapcsolatos politikai hangulatról 1958. június 29.

BM ORFK Politikai (nevelő) Osztály

Szám: 418-623/58

Feljegyzés
a politikai hangulatról Nagy Imre és társai ellen
lefolytatott büntető eljárással kapcsolatban

Az állomány hangulata, véleménye alapján - amely valamennyi főkapitányság, tanosztály, a vasúti rendőrség és a Tököli Tábor politikai helyettesének alapján áll rendelkezésünkre - az alábbiak állapíthatók meg:

Általános tapasztalat, hogy a személyi állomány döntő többsége fokozott érdeklődést tanúsított a sajtóban megjelent ítélet iránt. A fokozott érdeklődést mutatta, hogy úgyszólván az egész állomány még aznap tájékozott volt a közleményről, még olyanok kezében is lehetett újságot látni, akik egyébként nemigen olvasnak újságot.

Több helyen, pl. Budapest, Hajdú és Borsod megye területén minden felsőbb utasítás és szervezés nélkül sajtóvitán, csoportos beszélgetésen, pártnapon, pártcsoport-értekezleteken vitatták meg a közleményt. Egyes főkapitányságok, pl. Pest és Zala megye területén a közleményt a megye intézkedésére szervezetszerűen vitatták meg.

Általában jellemző, hogy az állomány körében megelégedést váltott ki az ítélet, amellyel döntő többsége egyetértett, azt igazságosnak és jogosnak tartják. Van olyan tapasztalat, hogy a rendőrök szolgálat közben is kiállnak az ítélet jogosságá mellett. Pl. a bősárányi őrs járőrének a farádi ág. agronómusa felvetette, hogy helyteleníti az ítéletet. A járőrben lévő elvtársak e nézetet megcáfolták, és az esetet jelentették.

Az egyöntetű helyeslés mellett több különböző vélemény hangzott el, melyek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

1./ Amellett, hogy az ítéletet már régebben várták, sokan meglepődtek, mivel ezt minden előzetes tájékoztatás nélkül hozták nyilvánosságra. Ezzel általában egyetértettek az elvtársak és kihangsúlyozták, hogy ezáltal nem adunk lehetőséget az ellenségnek a támadásra. A tárgyalás titkosságának helyeslése mellett egyesek Budapesten, Borsod és Baranya megyében hiányolták a nyílt tárgyalást.

Amellett, hogy általában a végrehajtás időpontját helyesnek tartják, többen úgy vetették fel, hogy már korábban kellett volna az ügyet lezárni, sőt egyesek Nógrád, Tolna és Veszprém megyékben úgy nyilvánultak meg, hogy már 1953-ban ki kellett volna végezni Nagy Imrét. Az időpont helyeslése mellett egyesek Borsod

megyében azon aggodalmuknak adtak kifejezést, hogy most a választások előtt nem volt helyes az ítélet időpontjának kiválasztása, mert esetleg befolyással lesz a választásra.

A pártdemokráciára hivatkozva Budapesten, Vas és Tolna megyékben egyes elvtársak hiányolták, hogy a párttagságot miért nem tájékoztatták előre. A Keleti-pu.-i őrsön helytelenül az ítéletet a revizionizmus feletti ítéletnek értelmezték a kérdés tisztázásáig.

2./ Bár az ítélettel egyetértettek, több személlyel szemben azonban az ítéletet enyhének tartják, elsősorban Kopácsi és Tildyvel kapcsolatban. Ez a felvetés szinte általános.

Kopácsival szemben felvetik, hogy rendőri vonalon ugyanolyan felelősség terheli, mint a honvédségi vonalon Malétert. Felhozzák, hogy felelős a rendőrség dezorganizálásáért, az ellenforradalmárok felfegyverzéséért. Budapesten többen felvetették, hogy munkásmozgalmi múltja és származása csak súlyosbító körülmény, és hogy osztályáruló. Általában rá is kivégzést tartottak volna reálisnak.

Emellett Budapesten többen Kopácsi korábbi népszerűsége alapján helyeslik, hogy nem végezték ki.

Tildyvel szemben pedig számos helyen felvetették, hogy nála az államhatalom elleni szervezkedés már a második eset és komoly szerepet játszott az ellenforradalomban, megérdemelte volna a halált.

Általában a többi személlyel szemben is felvetik, hogy ki kellett volna őket végezni.

Több helyen, pl. Zala, Veszprém és Borsod megyékben, valamint Budapesten egyesek Mindszenti halálra ítéletét is helyesnek tartanák. Szabolcs és Békés megyékben többen felvetik, hogy miért nem kéri ki az amerikai követségről Mindszentit.

Budapesten egyes elvtársak részéről felvetődött, hogy a disszidált ellenforradalmi vezetőket távollétükben miért nem ítélték el. Ugyancsak Budapesten vetették fel, hogy Rákosit és Gerőt is el kellett volna ítélni, mert az ő helytelen politikájuk segítette az ellenforradalom előkészítését. Heves megyében egyesek felvetették Bata és Piros felelősségét is, hogy azokat is fel kellett volna akasztani.

Többen érdeklődtek, hogy a kisebb ellenforradalmárokkal mi lesz, ügyük mikor lesz lezárva, így pl. Budapesten Kiss [István], Deszpot [László] és Vári [József] személyével, Borsodban pedig Földvárival [Rudolf] kapcsolatban.

Budapesten a Vasúti Kapitányságon többen érdeklődtek Losonczy halálának körülményei felől, mivel olyan híreket hallottak, hogy a kihallgatások során verték agyon. Ugyancsak Budapesten vetődött fel, hogy a közlemény egyesek, pl. Gimesi és Dr. Szilágyi esetében nem tartalmaz elég konkrétumot, bűnösségük súlyos voltának bizonyítására.

Bács, Békés, Szabolcs és Borsod megyékben vetődött fel Rajkné személye, hogy azt is el kellett volna ítélni, jelenleg hol van és mi lesz vele. Budapesten, Zala, Tolna és Baranya megyékben egyes elvtársak úgy vetették fel a Nagy Imre-ügyet, hogy nem lesz-e ebből második Rajk-ügy, vagyis egy pár év múlva nem rehabilitálják-e a most elítélteket.

Baranyában vetették fel, hogy a Rajk-ügy tapasztalatainak okulva ezt a kérdést nem kellene napirenden tartani a sajtóban, mert ezzel csak tápot adunk az ellenséges propagandának.

3./ Budapesten, Békés és Baranya megyékben vetődött fel Jugoszlávia felelőssége a Nagy Imre-üggyel kapcsolatban, és több elvtárs elítélőleg nyilatkozott Jugoszlávia szerepéről. Ugyanakkor felvetették, hogy az ügy következtében kapcsolatunk nem fog-e elmérgesedni. A Dzserszinszkij iskolán a hallgatók között az utóbbi időben jugoszláv ellenesség tapasztalható.

4./ A rendőrök több helyen észleltek az üggyel kapcsolatban ellenséges tevékenységet, pl. a mohácsi és siófoki vasúti állomás WC-jének falán ellenséges feliratokat, Fejér megyében több ellenséges kiejtést, sajnálkozást, Lepsényben pedig többen fekete karszalagot viseltek. Az észleltekkal kapcsolatban a megfelelő intézkedéseket elvtársaink megtették.

5./ A sajtóban megjelent közleményeket továbbra is figyelemmel kísérik az elvtársak, és azok továbbra is vita tárgyát képezik. Egyedül Nógrád megye és a Tököli tábor jelentette, hogy az ügy felett az elvtársak napirendre tértek és azt lezárták.

A politikai apparátus és a pártszervek mindenhol igyekeznek megmagyarázni és tisztázni a felmerült kérdéseket, tisztázatlan kérdést a megyék nem jelentenek Jugoszlávia szerepén kívül. A területi pártbizottságok legtöbb helyen a rendőri pártszervezetek titkárai részére tájékoztatót tartottak a Nagy Imre-üggyel kapcsolatban.

Budapest, 1958. június 29.

Rózsa Andor
r. alezredes

MOL M-KS 288. f. 30/1958/4. 64-67.

A Magyar Szocialista Munkáspárt KB Adminisztratív Osztály jelentése a Nagy Imre és társai ügyében hozott ítélettel kapcsolatos hangulatról 1958. június 18.

Titkos!

MAGYAR
NÉPKÖZTÁRSASÁG
H. M.
Politikai Csoportfőnökség

Készült: 6 pld-ban
1 pld. 3 lap
4. sz. pld.
Sfisz.: 121

0786/1958

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
K. B. Adminisztratív Osztály

Budapest

Tárgy: Jelentés Nagy Imre és társai ügyében hozott ítélettel kapcsolatos hangulatról

Jelentem, hogy Nagy Imre és társai ellen lefolytatott büntetőeljárás és ítélet nyilvánosságra hozatala meglepte, és váratlanul érintette a személyi állományt.

A közlemény megjelenése napján a hadsereg valamennyi alakulatánál a politikai munkások beszélgetéseket, gyűléseket és politikai tájékoztatókat tartottak.

A személyi állomány többsége a felelősségre vonással egyetértett, sokan már várták azt. A beszélgetéseken és politikai tájékoztatókon a hozzászólók elmondották, hogy a párt és kormány igen helyesen, titokban tartotta meg a tárgyalást, s így megelőzte, hogy a külső és belső ellenség mentőakciót szervezzon. Az ítéletet és az ítéletek végrehajtását a párt és a kormány következetes politikájának tartják. Megelégedést váltott ki, hogy amint azt a párt megígérte, az árukat felelősségre vonják, és ez most meg is történt, anélkül, hogy engedtek volna a belső és külső nyomásnak. Legtöbben helyesnek tartják az ítélelhozatal időpontját is. Olyan vélemények is vannak, hogy erre az időszakra a Kommunista Pártok tisztázták a Jugoszláv Kommunista Szövetsége helyzetét és ideológiáját, s ez az ítélet is csak még jobban leleplezi a Ju. K. Sz. revizionizmusát.

A perrel és az ítéletekkel kapcsolatban a személyi állomány körében alapvető tisztázatlan kérdések nincsenek. Kimondottan ellenséges megnyilvánulás csak néhány helyen, egypár főnél fordult elő. Pl.: az R. T. ezrednél két honvéd ügy nyilatkozott, hogy „ezeket biztosan azért akasztották fel, mert okos emberek voltak.” A 36. mű. zj-nál [műszaki zászlóalj] Szedegi hdgy [hadnagy] azt mondta, hogy: „kár volt Nagy Imrét kivégezni, hiszen őt is csak az események sodorták az árulásba.”

A fenti kérdésekre a politikai helyettesek a helyszínen válaszoltak.

Az ítélettel kapcsolatban egyes személyek (Tildy, Vásárhelyi és Jánosi) börtönbüntetését a személyi állomány nagy része kevesli, de különösen Kopácsi halálbüntetését várták. Legtöbb helyen kifejtették, hogy az ellenforradalmárok felfegyverzését részben ő végezte el, ugyanakkor kisebb bűncselekményekért is szabtak már ki halálbüntetést. Több helyen kivégzését követelték.

A hadseregben a legtöbb helyen nem tudták, hogy ki volt Dr. Szilágyi József, nem ismerték az ellenforradalom előtti és alatti tevékenységét. Erre a kérdésre a Politikai Csoportfőnökség Tájékoztatói alosztálya - Gyáros László elvtárustól kapott tájékoztatás alapján - a politikai osztályoknak megfelelő választ adott. Szórványosan előfordult (ZMKA, ETI, Hadtáp szerveknél és a HM közvetlen csapatoknál) az elvtársak részéről olyan kérdés, hogy „miért nem volt nyílt tárgyalás, úgy jobban le lehetett volna őket leplezni”.

A politikai munkások részéről felmerült, hogy e kérdésben miért nem kaptak előre tájékoztatást. A párttagság egy része még várja, hogy a K. V. részéről részletesebb tájékoztatást kapnak.

Egyes alakulatoknál (a 7. és 4. gk. löv. ho-nál [gépkocsi lövész hadosztály], valamint a Rákóczi [Katonai Középiskolán] a tisztek felvették, hogy a disszidált áruklós távollétükben miért nem ítélik el, továbbá, hogy Losonczyt - bár meghalt - is el kellett volna ítélni.

A személyi állomány nagy részét foglalkoztatja, hogy jelenleg mi van Vass Zoltánnal, Rajknéval stb., mi történik ezekkel, hol élnek és további ítéletozattal vár az áruklós katonai vezetőkkel (mint pl. Kovács, Márton stb.).

Tapasztalható a személyi állomány körében, hogy „csemegéznek” az egyes kérdéseken.

Pl:

- felakasztották, vagy agyonlőtték őket?
- kiket hallgattak ki tanúként?
- hogyan halt meg Losonczy a börtönben?
- mikor jöttek, vagy hozták őket haza?
- milyen menedékjogot adott Jugoszlávia nekik, ha ugyanakkor kiadta őket?

Nagy Imre és társai felelősségre vonásával újból felvetődött Rákosi, Gerő és Hegedűs elvtársak felelősségre vonása (RT ezrednél, ETI-nál és a Rákóczi Katonai Középiskolán). Ez azt mutatja, hogy még többen vannak a hadseregben, akik nem tudnak még különbséget tenni a revizionista áruklós és a szektás dogmatikus hibák között.

Budapest, 1958. június 18.

Dapsi Károly vörgy.
politikai csoportfőnök

MOL K-KS 288. f. 30/1958/7. 167-169.

Az MSZMP Baranya Megyei Pártbizottság Párt és Tömegszervezeti Osztályának feljegyzése a Nagy Imre per ítéletének megyei visszhangjáról

Pécs, 1958. június 20.
Készült 30 pl.

FELJEGYZÉS

A Nagy Imre és társaival kapcsolatos ítélet megyei vízhangjáról

A megye párttagsága örömmel, megelégedéssel fogadta a határozott intézkedést. A többség egyetértett a módszerrel is. A pártszervezetek jelentős része felhasználta az ítéletet arra, hogy az ellenforradalmat ismét leleplezze.

A munkások zöme szintén ezt az álláspontot képviselte. Több üzemből táviratban, röpgyűlésen is kifejezték egyetértésüket. Általában Nagy Imre és több társa halálra ítélésével számoltak előre az emberek, azonban az időpont váratlanul érte őket, most nem számítottak erre. Azonban ez különösebb problémát nem jelentett. Erősödött a bizalom a párt és a kormány iránt, főleg a kommunisták részéről, hogy szavát betartotta. Segítette ez az ítélet a helyi ellenforradalmárokat, ellenséges elemek elleni harcát is, ehhez bátorságot adott, másrészt ezek az elemek meghökkenetek, kicsit figyelmeztetve lettek, pl. az egyik községi tanácsra egy volt ellenforradalmár a rádió meghallgatása után bement magát megmenteni. „Csak most látja, hogy tényleg ellenforradalom volt 1956 októberében.” Elég széles körben, főleg Kopácsi halálra ítéletét követelik a párttagok, a dolgozók. Az újhgyiek táviratukban kérték az ítélet megváltoztatását, de mindenhol ilyen véleményt tolmácsolnak a pártbizottságok. Összehasonlítják sok helyen a helyi ellenforradalmárokat ítéleteivel a Nagy Imre társainak ítéletét és elégedetlenségüket fejezik ki, pl. Tildy, Donáth, János büntetését keveslik. Mintszethy [!] elítélését is többen felvetették, ő is megérdemelné a sorsát. Sokan kifogásolták, mi van a többiekkel, többen tartoztak Nagy Imréhez - mi van pl. Rajknéval, Vas Zoltánnal. Nem ismerik dr. Szilágyit, eddig nem hallottak róla az emberek, és váratlanul érte őket a halálra ítélete. Jánosit pedig egyesek összetévesztették a tudóssal, és sajnálkoztak felette.

A parasztság körében a tsz-ben, szegény kisparasztok körében nyugodt volt a hangulat, egyetértés van. („Egy tsz ellenséggel kevesebb” - mondták egyik helyen. A somberek tsz saját kezdeményezésére röpgyűlésen fejtette ki egyetértését).

Sokakat egyáltalán nem is érdekelt különösebben az ítélet. Egyes középparaszti körökben erős a sajnálkozás. Nem-e volt elhamarkodva? A határozott vonal félelmet kelt egyes esetekben, nem-e tér vissza a parasztsággal kapcsolatos régebbi hibás politika? „1953-ban kellett volna Nagy Imrét felelősségre vonni, akkor az úgy nem került volna ide.” „Egy barátja volt a parasztságnak, azt is felakasztották.” Öreg ember volt már Nagy Imre, kár volt felakasztani, úgysem sokáig élt volna már.” „Igaz, hogy nagy magyar ember volt, magyarosan akart szocializmust építeni, de ha áruklós volt megérdemelte sorsát.” Sajnálja Nagy Imrét, „mert őt az ellenforradalmárokat ültették a vezetésbe” stb.

Délszlávok körében elég nagy a hallgatás. Nem igen nyilatkoznak. Sok helyen elmondták, hogy félnek a magyar-jugoszláv viszony romlásától. Nem-e lesz baj, hogy Nagy Imrét kivégezték - „Títónak rokona” - mondták Keszűben.

Az értelmiség, a tisztviselők körében általános hallgatás volt a jellemző. Ez nem vonatkozik a kommunistákra. Nem foglaltak nyíltan állást. Vagy legfeljebb olyan válaszokat adnak: „Várható volt, legfeljebb az időpont váratlan.” Az egyetlen volt olyan hang: „kár szítani a kedélyeket, nem érdekel az ítélet. Vagy pl. a mohácsi selyemgyárban a tisztviselők meghallgatták a rádiót, és később a beszélgetéseknél úgy tettek, mintha semmit sem tudnának a dologról. Sajnálkozó megnyilvánulások is voltak.

„Mégiscsak emberek, kár volt nekik meghalni.” „Kár Nagy Imréért, Maléterért, akik jó szakemberek voltak a maguk területén.” „Külföld nem fog-e tiltakozó akciót indítani?” stb.

Igaz, hogy általában különösebb zavarkeltést az ellenség sehol sem tudott elérni, találkozni lehetett ellenséges megjegyzésekkel, megnyilvánulásokkal, burkolt, de nyílt formában is.

Legszembetűnőbb a vasút területén nyilvánult meg: pl. a pécsi kocsiszínbén 18-án éjjel elvágta a telefontöröt és elrejtették egy bokorban a készüléket. A pályafenntartásnál hangzott el olyan kijelentés: „kutyá módjára nyírták ki őket” - „Tito pedig úgyis ahhoz fog állni, aki neki többet ad”.

A mohácsi vasúti WC-ben 18-án egy felirat volt: „Le Kádárral és a többi vörös kutyával, éljen Nagy Imre és társai”. 19-én ugyanezen a helyen egy nyilaskereszt volt kirajzolva. Kishajmáson egy vasutas bement a tanácsra és a következőket mondta: „azért kellett lögni Nagy Imrének, mert nem akart orosz Magyarországot, ebbe nyugat úgy sem nyugszik bele és beleavatkozik.” Nem tudtuk kideríteni, hogy provokáció volt-e vagy sem, de az is megtörtént, hogy 17-én utasítást adott le valaki a központi vasutas szervezőnek, hogy mindenütt szervezzenek az igazgatóság területén röpgyűléseket, holott ezt a párt nem helyesli - nem kell nagyobb teret adni a dolognak, mint szükséges.

Volt egy geológus, aki azt mondta, „ütötték-verték őket, úgy tudták kikényszeríteni, amit akartak tőlük”. Szerinte Losonczy is azért halt meg. Azt is kétségbevonta, hogy az ítéletet most hajtották végre. Pécssett egy zongorista törvényellenesnek minősítette az ítéletet. Az egyik utcai járőrelő sópánkodott a postásnak „nagyon sajnálja Malétert, elpusztították a második Zrínyinket!” A repülőtéren építkezésen is egy mecseki ellenforradalmárnő hóbörgött az ítélet ellen, dicsőítette Malétert.

Több kijelentés hangzott el olyan irányban, hogy Losonczyt agyonverték. Komlón beszéltek, hogy a magyar válogatott azért veszítette el a keddi mérkőzést, mert a féldő szünetében közölték velük az ítéletet.

„Megváltás számukra, mert úgyis agyon voltak verve” - mondták a sásdi járásban. Pécssett az Állami Áruházban hangzott el: „lesz még újból temetés”. Egy görcsönyi paraszt asszony „ebből háború lesz, nyugat úgysem hagyja”, a mohácsi technikum diákothonából egy diák a rádió hallgatásakor közbekiabált, „ha tényleket akartok

tudni, este hallgassátok meg a Szabad Európát!"

Mohácsi Gépgyárban egy munkás „új mártírok lesznek". Sellyei földműves-szövetkezetben: „inkább mentek volna ezek is nyugatra". Egy-két helyről olyan kijelentés költ [!]: „nem volt szép a jugoszlávoktól, hogy kiadták őket".

Mágocsi rehabilitált kulák: „a kormány a népet becsapta, eddig úgy volt, hogy Romániában vannak, és már kiderült, hogy kivégezték". A komlói tröszt WC-ben a következő felirat volt 17-én: 1918-1958 a fehér terror 40 éve".

A siklósi kispolgárok úgy keltettek hangulatot: „így jár, aki politizál". Mohácsi Szabó KTSZ-ben: „már előbb kivégezték őket, csak most kényszerültek kihozni".

A börgyárban és az újhegyi erőmúnel is volt egy-két ellenséges kijelentés. A börgyárban pl: „Na már megint kivégezték valakit - már vártuk." „Még elővonnék a kommunisták Nagy Imrét, Újhegyen: eddig sem kérték ki véleményünket, most minek kérték". „Nehogy 5 év múlva szobrot emeljenek Tiltinek [!]"

Még annyit említettek meg, hogy több helyről felvetették, miért nem volt nyilvános tárgyalás, a mohácsi népbolt vonaláról ezt sokkal több helyről, főleg ellenséges vagy passzív körökből: „nem hiszik el, hogy kivégezték őket, valahol külföldön vannak".

Párt és Tömegszervezeti Osztály

MOL M-KS 288. f. 21/1958/7. 10-13.

Információs jelentések az MSZMP KB részére a Nagy Imre és társai bűnperében hozott ítélet visszhangjának tapasztalatairól

a)

MSZMP Központi Bizottság
Agit-Prop Osztály
Párt és Tömegszervezetek Osztálya

Szigorúan bizalmas!

Információ

Nagy Imre és társai bűnperében hozott ítélet visszhangjának első tapasztalatairól

(Az információ készült: Veszprém, Komárom, Tolna, Pest megyék, valamint a Budapesti Pártbizottság, több budapesti kerület és üzem jelentése alapján)

Az ítélet nyilvánosságra hozása teljesen váratlanul, nagy meglepetésként érte az embereket. Több üzemben tapasztaltuk, hogy a reggeli és kora délelőtti órákban még a dolgozók jelentős része sem a sajtó, sem a rádió útján nem értesült az eseményről. Egynéhány budapesti és vidéki üzemben - mint pl. a Beloiannisz, Egyesült Izzó, Csepeli Vasmű, Csepeli Autó és az almásfüzitői Kőolajgyárban az üzemi pártszervezet intézkedésére bekapcsolták a hangos híradót, melyen keresztül a dolgozók nagy része megismerte az ítéletet.

A párttagság döntő többsége, de a pártönkívüli dolgozók egy része is nagy elismeréssel nyilatkozik arról, hogy a bírósági ítéletet a legnagyobb titoktartás jellemezte, semmiféle fecsegés, hírek kiszivárgása nem volt tapasztalható. Ebben a pártvezetés szilárdságát, a Központi Bizottság egységét, a párt és az igazságügyi szervek közötti megfelelő kapcsolat biztosítását látják. Többeknek az a véleménye, hogy ez még nem fordult elő az elmúlt 13 év alatt. Ugyanakkor a párttagság körében hiányolták, hogy a pártvezetés - az utóbbi idők gyakorlatának megfelelően - miért nem tájékoztatta legalább egy-két nappal előbb a párttagságot.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a párttagság és a munkások nagy része egyetért az ítélettel. Egyetért azzal, hogy az ellenforradalom előkészítői elnyerik méltó büntetésüket, és a párt és a kormány határozottan leszámolt a Nagy Imre-féle csoporttal, s ezzel lezárja ezt az ügyet is. Helyesnek tartják az ítélet időpontjának megválasztását is.

Úgy látják, hogy a világpolitikában ma más nagy kérdések (a francia, algériai; libanoni csúcstalálkozó) foglalkoztatják az embereket, az imperialisták között zűrzavar tapasztalható. Ugyanakkor belpolitikailag a helyzet szilárd, s a közelgő választások is szükségessé teszik, hogy lezárjuk ezt a kérdést. Több elvtárs emlékszik Kádár elvtárs szavára, s azt mondják, tényleg beváltotta ígéretét, s a legalkalmasabb időpontban történt Nagy Imre és társainak bírósági úton való felelősségre vonása.

Vannak olyan vélemények is, hogy ezzel még nincs befejezve az ellenforradalom szervezőinek felelősségre vonása - még hátra van egynéhány fő bűnös. Többben érdeklődnek, hogy mit szándékozik tenni a párt és a kormány Rajk-néval, Tánccsal, Vass Zoltánnal és a többiekkel.

A legtöbbben a börtönbüntetések enyhességét kifogásolták. Elég széles azoknak a tábora, akik azt mondják, hogy Kopácsit halálra kellett volna ítélni. Értelmiségi körökben úgy vetik fel, hogy Kopácsi volt a fő bűnös és nem Nagy Imre, mivel ő adta ki a fegyvereket az ellenforradalmároknak.

Több üzemben az ítéletet összehasonlítják az üzemből elítéltekkel, így pl. a Beloianniszban Kopácsi ítéletét Rácz Sándoréval, akit szintén életfogytiglanig ítélték, holott Kopácsinhoz képest - mint ahogy mondják - szürke ember volt. Kifogásolják továbbá Tildy, Donáth, Vásárhelyi nyelvi ítéletét. Ugyancsak felvetődött Mindszenty felelősségre vonásának szükségessége is.

Az említettekén túl még a következő véleményekkel lehet találkozni:

Pártönkívüliek, de főleg az értelmiségiek körében kérdezik, hogy elég megfontolt volt-e az ítélet, nem fogjuk-e néhány év múlva rehabilitálni Nagy Imrét és társait. Elhangzanak egyes helyeken olyan cinikus megjegyzések is, hogy „nem kell-e majd kivonulni Nagy Imre temetésére" stb.

Miért nem tárgyalták Nagy Imre és társaik ügyét nyilvánosan. Vannak, akik úgy látják, hogy az ítéletet nem is Magyarországon, hanem a Szovjetunióban hozták.

Mások úgy látják, hogy azért sem lehetett nyilvánosan tárgyalni Nagy Imréék ügyét, mert az leleplező lett volna Rákosi, Gerő, Piros elvtársakra nézve is. Újbold felvetik, hogy Rákosit, Gerőt is felelősségre kellene vonni.

Elhangzanak olyan vélemények is, hogy miért nem jelölték meg azoknak a nevét, akik az ítéletet hozták, vagy hogy már régebben kivégezték Nagy Imréeket, és csak most hozták nyilvánosságra, továbbá mondják azt is, hogy Losonczy nem természetes halállal halt meg. Vannak, akik kifogásolják azt, hogy nem tájékoztatták a közvéleményt az elítéltek Romániából való hazahozataláról. Egyesek kevésnek tartják a kihallgatott tanúk számát is.

Általában felvilágosítást kérnek Szilágyi József személyéről, tevékenységéről.

Értelmiségiek és kispolgárok tartózkodnak a nyílt állásfoglalásoktól, véleménynyilvánítástól, és azt mondják, hogy „nem érdemes politizálni".

Párttagok és pártönkívüliek egyaránt kíváncsian várják, hogy Jugoszlávia hogyan reagál Nagy Imre és társai ügyében hozott ítéletre. Többben attól tartanak, hogy Jugoszláviával való kapcsolatunk ennek következtében tovább fog romlani.

Ellenséges megnyilvánulásokkal, nézetekkel - néhány esettől eltekintve - nem találkozunk. A Beloiannisz gyárban a WC falán a következő feliratot találták: „Éljen Rác és Bali", „Pusztuljon a vörös rezsim", „Piszkok, kivégezték a magyar nép hű fiait". A Csepeli Csőgyárban valaki kijelentette: „meg fogjátok látni, hogy ezután Nagy Imre hívei mit fognak csinálni".

Budapest, 1958. június 17.

Sándor József

b)

II. sz.

Információ

Nagy Imre és társai bűnperében hozott ítélet visszhangjának tapasztalatairól

A jelentések továbbra is arról számolnak be, hogy az ítéletről kiadott közlemény váratlanul érte a dolgozókat. *A munkások az ítéletet általában jól fogadják, egyetértenek vele. Egyetértenek azzal is, hogy a tárgyalás lefolyása titoktartás mellett zajlott le.* Heves megyében - de más megyékben és Budapesten is - a dolgozók kijelentik „végre egy intézkedés, amiről nem a Szabad Európán és más külföldi adón keresztül értesültünk.” Az a tény, hogy a tárgyalás ilyen titokban folyt le nagy elismerést vált ki a dolgozókból.

A közleményt nagy helyesléssel fogadták a dolgozók azért is, mert *időszerűnek tartják, hogy ezt az ügyet is lezárjuk.* Továbbra is általános az a vélemény, hogy a börtönbüntetések - elsősorban Kopácsi, Donáth, Tildy - enyhének tartják. Többen elmondják, hogy ha az ellenforradalom győz, akkor nem ilyen ítéletek születtek volna.

A dolgozók már várták Nagy Imre és társai ügyének tárgyalását. Többen elmondják - amellett, hogy egyetértenek a tárgyalás titkosságával - nyilvános tárgyalást vártak, melyet a rádió is közvetít.

Olyan munkásoknál - de főleg értelmiségi és alkalmazotti rétegeknél - akik nem állnak eléggé közel a párthoz tapasztalható, hogy az ítéletről feltételes módon beszélnek. Vannak, akik azt mondják, „ha bűnös volt megérdemli”, mások sajnálkozásukat fejezik ki és kijelentik, hogy „azért nem kellett volna halálra ítélni”, „Nagy Imre öreg volt” stb.

Tapasztalni lehet egy olyan feltételezést is - és itt a múltból indulnak ki - hogy ez bizonyára egy leleplező lépés akar lenni a jugoszlávok felé. Többen félnek attól, hogy egy pár év múlva majd Nagy Imrét és társait rehabilitálni kell. Elég sokan párhuzamot vonnak a hozott ítélet és a Rajk-per között. Eléggé általánosan felvetik, félnek attól, hogy Jugoszláviával a viszonyunk tovább fog romlani. Az ilyen vélemények jelentős része is a párt és a párt szava hitelének a féltéséből adódnak.

A párt, állami és tömegszervezeti vezetők a megyékben, járásokban teljesen egyetértenek az ítélettel, helyesnek tartják azt is, hogy a közlemény csak annyit foglalkozik a jugoszlávokkal, amennyit a per szempontjából feltétlenül kellett.

A közlemény megjelenésének első napján általános tapasztalat volt, hogy azt még kevesen ismerték. Ez fokozottan vonatkozik falura. *A falusi lakosság nagy része elsősorban a pártbizottságoktól kiküldött munkatársakon és aktívákon keresztül értesült az ítéletről.* Részben ennek tudható be, hogy a falu dolgozóinak véleménye még nem eléggé ismeretes. Azt azonban már az eddigi tapasztalatok alapján is látni lehet, hogy a termelőszövetkezeti tagok és az egyénileg dolgozó parasztek másképpen vélekednek az ítéletről.

A tsz-tagok véleménye általában megegyezik a munkásokéval, Nagy Imrében a tsz-nek egy ellenségét látják. Az egyéni és főleg a középparasztság körében bizonyos sajnálkozás tapasztalható. Egyes helyeken Nagy Imrét mint a parasztek jóakaróját, földosztó minisztert emlegetik (Vas, Heves megye). Baranya megyében elhangzott a középparasztek részéről olyan kijelentés is, hogy „egy barátja volt a parasztnak, azt is felakasztották”.

A faluról érkezett értesülések még nem elég átfogóak, falun még nincs kialakult vélemény. Azt azonban falun is meg lehet állapítani, hogy a párthoz közelálló szegényparasztek általában egyetértenek az ítélettel. A faluról kialakult véleményt csak a következő napokban lehet várni.

Értelmiségi körökben továbbra is tartózkodás, bizonyos fokú visszahúzóds és sajnálkozás tapasztalható. Ez jellemző még azokra is, akik az utóbbi időben közeledtek a párthoz.

Az értelmiségiek közül elsősorban a vezetők és a párttagok nyilvánítanak véleményt, akik általában egyetértenek az ítéletről kiadott közleménnyel (Heves megyei kommunista pedagógusok).

Az eddigi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a pártbizottságok, pártszervezetek munkatársai és aktívái sokat tartózkodnak a területen, és vitás vagy meg nem értett kérdésekre megadják a helyes választ.

A pártszervezet szerint a dolgozók és főleg a parasztság véleményének teljes kialakulását csak a következő napokban lehet várni.

Sándor József
s. k.

Budapest, 1958. VI. 18.

MOL M-KS 288. f. 21/1958/2 134-140.

Címkék:

[Kádár János](#) ^[2]

[Magyar Szocialista Munkáspárt](#) ^[3]

[hangulatjelentés](#) ^[4]

[MSZMP](#) ^[5]

[ORFK](#) ^[6]

[Nagy Imre](#) ^[7]

[Rákosi](#) ^[8]

Kiadás: 5. évfolyam (2005) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/tenyleg_ellenforradalom_volt_1956_oktobereben.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/tenyleg_ellenforradalom_volt_1956_oktobereben.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-janos>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-szocialista-munkaspart>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/hangulatjelentés>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orfk>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nagy-imre>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi>